

Sonia Vaupot, Tessa Mavrič
Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Narečne prvine v romanu Marka Sosiča *Balerina, Balerina* in njihov prevod v francoščino

1 Uvod

Nekateri rabo narečja v literaturi dojemajo kot umetni jezik (Carpentier 1990, 75), medtem ko ga drugi enačijo z jezikom, ki izvira iz otroštva – osrednjega obdobja, preko katerega je mogoče razvozlati pomen življenja in njegovo skrito poezijo (Bandini 1987, VI). Toda le malo elementov narečja kot jezikovne zvrsti oziroma pogovornega jezika v literarnem delu je lahko prevedljivih. V nasprotju s knjižnim jezikom je nekatere narečne prvine in njihove posebnosti težko ali celo nemogoče prevesti. V članku obravnavamo prisotnost narečnih elementov v romanu Marka Sosiča *Balerina, Balerina* in njihove francoske prevode. Po začetni analizi prevoda in interpretaciji rezultatov, ki so predstavljeni v magistrski nalogi z isto temo (Mavrič, 2022), smo prevajalko in urednico Zdenko Štimac prosili, da odgovori na nekaj vprašanj o svojih prevajalskih odločitvah, v kar je z veseljem privolila in za kar se ji zahvaljujemo. Na podlagi korpusa smo analizirali, s pomočjo katerih pristopov in prevajalskih strategij so bile razrešene težave, ki jih je prisotnost narečnih elementov predstavljala pri prevajanju romana.

2 Roman *Balerina, Balerina* Marka Sosiča

V Trstu rojeni slovenski režiser, dramaturg in pisatelj Marko Sosič je naprej objavil nekaj krajših proznih del in avtobiografsko gledališko kroniko, leta 1997 pa je začel pisati svoj prvi roman *Balerina, Balerina*. Kasneje je izdal še nekaj drugih romanov, med drugim *Tito, amor mijo* (2005), *Ki od daleč prihajaš v mojo bližino* (2012), *O snegu in ljubezni* (2014) ter *Kruh, prah* (2018).

Uporabljeni korpus je nastal na podlagi Sosičevega romana *Balerina, Balerina*, v osredju katerega je zgodba slovenske družine, ki živi v italijanski vasi blizu Trsta. Roman je prejel literarne nagrade tako v Slovenji (nagrada vstajenje) kot v Italiji (Umberto Saba in Premio Città di Salò). Prav tako je bil med finalisti za nagrado kresnik in umeščen med deset najboljših slovenskih romanov, izdanih po letu 1989.

Prevajalka, urednica in založnica slovenskih korenin Zdenka Štimac je za založbi Gallimard in Cerf v francoščino prevedla več slovenskih avtorjev, med drugim Franceta Bevka in Brino Svit. Leta 2013 je izdala francoski prevod romana *Balerina*, *Balerina* pri založbi Éditions Franco-Slovènes & Cie, ki jo je sama ustanovila istega leta. Za Sosičev roman pravi, da je to »očarljiva knjiga, ki se je globoko dotaknila s svojo preprostostjo, poetičnostjo, globino in univerzalnostjo«. Zanj je to »ena od nepogrešljivih knjig.«

Sosičev družinski roman opisuje življenje Balerine, mladega dekleta z duševno motnjo, ki odrasča v družini zamejskih Slovencev iz vasi blizu Trsta. Dekle ne govori, njen svet je omejen na njen dom, vrt in družino, ki jo sestavljajo starši, brata in sestra, tete, ter Ivan, prijatelj iz otroštva. Četudi je obkrožena z družinskimi člani, med katerimi izstopa mati, simbol staršev, ki življenje posvetijo skrbi za invalidnega otroka, je Balerina podvržena hudim, težko obvladljivim izpadom. Kadar njena mati ne zmore več, je za Balerino začasno poskrbljeno pri teti. Njeno doživetje zunanjega sveta je predvsem odvisno od dogodkov, o katerih ji govorijo drugi in s tem popestrijo njen vsakdanjik.

Roman prikazuje družinske vezi, ki so pogosto zapletene in razrahljane zaradi zahtev sodobnega življenja. Skozi vsakdanjik skromne slovenske družine spoznavamo življenja tržaških Slovencev v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, ki so bili pod velikim vplivom italijanske kulture, in narečje tega območja. Ta poetični roman opise narave združuje z realizmom, ki ga ustvarja enoličnost glavne junakinje. Opisuje tako pritisk na svojce in težave pri vzgajanju osebe z duševno motnjo kot tudi spreminjanje notranjega sveta glavne junakinje od mladosti vse do konca njenih dni. Junaki romana so očarljivi, zgodba pa ozavešča o sprejemanju drugačnosti.

3 Analiza narečnih elementov

Splošno gledano je primorska narečna skupina zelo raznolika. Prisotna je na zahodu Slovenije, vzdolž meje z Italijo in na jugu ob delu meje s Hrvaško. V notranjosti države jo zamejujejo gorenjska, dolenjska in notranjska narečna skupina. Vanjo spadajo obsoško, briško, kraško, istrsko, banjško in notranjsko narečje, pa tudi rezijansko, čiško in tersko, ki se govorijo tudi v Italiji (Schlamberger Brezar et al., 2015, 108). Zaradi bližine Italije ta narečja vsebujejo številne elemente, ki izhajajo iz romanskih jezikov in ki so vplivali predvsem na besedišče in skladnjo. Slovenščina se tu meša tako s standardno italijanščino kot z beneškim in furlanskim narečjem (Skubic, 1997, 7–9). Podobno kot liki v romanu tudi Slovenci na italijanski strani meje, blizu Trsta in Gorice, govorijo notranjsko-kraško narečje, ki je dokaj blizu knjižnemu jeziku. Vseeno pa ima svoje posebnosti: intonacija je bližje romanskim jezikom, vsebuje pa tudi veliko romanizmov v besedišču in skladnji. V nasprotju s knjižnim jezikom so v

narečju med drugim prisotni mnogi diftongi in spirantizirani zapornik g, ki je značilen za vsa zahodna narečja (Logar, 1996, 218).

Zgodba se odvija v vasi v Tržaškem zalivu, ki meji na Slovenijo. Znani tržaški pisatelj Boris Pahor je o mestu dejal: »Prav tako bi, če bi samo bežno prelistal slovensko književnost, vsakdo z lahkoto spoznal, da sta bila Trst in z njim morje sestavni del ne samo slovenskega življenjskega prostora, ampak tudi slovenskega psihološkega sveta« (Boris Pahor, 1969, 117). Meja je bila dokončno določena po drugi svetovni vojni, natančneje leta 1954 ob ukinitvi Svobodnega tržaškega ozemlja, nevtralnega ozemlja pod nadzorom OZN, ki je bilo ustanovljeno s pariško mirovno pogodbo leta 1947. V Tržaški pokrajini govorijo *triestino* oziroma tržaščino, ki je primerljiva z beneškim narečjem, a ima svoje posebnosti, medtem ko je kraška planota nad obalo s prisotnostjo slovenščine in italijanščine dvojezična.

Podobno kot Boris Pahor je tudi Marko Sosič z uporabo italijanskih izrazov in tržaškega narečja skušal poustvariti vzdušje tega območja (Mezeg in Grego, 2022a, 2022b). Slog je poetičen, v romanu pa se knjižni jezik prepleta z regionalnimi razlikami, ki so značilne za Primorsko in slovensko manjšino v Italiji. Narečje je na primer mogoče prepoznati po namernem napačnem zapisu besed ('eye dialect'), kamor spadajo spremembe pri črkovanju in napačne izgovorjave (npr. *Ooola* ali *a*), in pogo-vorne oblike, ki se pojavljajo predvsem v dialogih (*Ne mi govort*). Po drugi strani razlikujemo med odstopanjem jezika od norme v obliki fonetičnih odstopanj (*je gledu*) in izposojenk, ki so posledica stika slovenščine z nemščino, italijanščino in francoščino, torej germanizmi (*farba* za barvo, izhajajoč iz nemške besede *Farbe*), italijanizmi (*giornale* za časopis) in galicizmi (*frižider* za hladilnik, izhajajoč iz francoske besede *frigorifique* oziroma *réfrigérateur*). Našteli smo tudi okoli 50 slovničnih in leksikalnih posebnosti glede na knjižni jezik. Teh oblik v slovarjih in glosarjih ni mogoče najti. Prav tako smo našli okoli 80 izposojenk, večinoma iz italijanščine. Ločimo lahko med italijanizmi, ki so enaki tudi v slovenščini (npr. *profuma/profumo*), in tistimi, ki so poslovenjeni (npr. *bičerin/bicchierino*).

(1) Bomo dali kanček profuma, govori in se s prsti dotika mojega vratu.

Oooola, za vročino pride zmeraj prav bičerin [...]

Po eni strani nekateri slovenski jezikoslovci italijanizme označujejo za barbarizme (Bunc, 1940, 78). Po drugi strani lahko prisotnost narečnih elementov predstavlja težavo pri prevajanju. Narečne oblike lahko vsebujejo točno določene konotacije, ki bralcev prevodnega besedila včasih ne dosežejo. Ker se je nemogoče izogniti pomen-skim ali slogovnim izpustom, je nemogoče ohraniti enak učinek pri branju, zaradi česar lahko pride do oblikovnih razlik med izvirnim in ciljnim jezikom. Tudi specifični leksikalni izrazi lahko pri bralcih izvirnika in prevoda vzbudijo različne asociacije (Berezowski, 1997, 28). Nekatere prevodne strategije torej služijo temu, da prevedeno besedilo ostane berljivo in obenem ohrani svoje značilnosti.

4 Norma in strategije

Literarno prevajanje je odvisno od drugačnih kriterijev kot na primer pragmatično ali specializirano prevajanje. Delisle (1984) je prišel do zaključka, da v literarnem delu »pisatelj z nami deli svoj pogled na svet in svoje osebno dožemanje resničnosti, kakršno se je odločil opisati«. Po avtorjevo je pri literarnih delih pomembna oblika, ki »vsebuje moč namigovanja. Celoten pomen besedila ni eksplicitno izražen« (Delisle, 1984, 29-31). Za literarno delo so značilni večpomenskost, nekakšna brezčasnost in splošne vrednote. Po Bermanu (1999, 50) »je ena poglobitvenih značilnosti literarne proze to, da ujame, zbere in preplete celoten večjezični prostor neke skupnosti. Uporabi in aktivira vse »jezike, ki obstajajo znotraj nekega jezika«.

Literarni prevajalec naleti na omejitve, kadar besedilo vsebuje narečja ali literarne sociolekte, torej nestandardne jezikovne elemente in odstopanja od norme. Prevodoslovci so ta odstopanja od norme praviloma dojemali kot praktično neprevedljiva. Toury (1995) je prisegal na prevodne norme in ločil tri tipe norm. Začetne norme ('initial norms') določajo, ali se bo prevod opiral bolj na norme izhodiščnega ali ciljnega jezika oziroma kulture. Če prevod temelji na normah izhodiščnega besedila, to določa njegovo ustreznost, če pa temelji na normah ciljnega, to določa njegovo sprejemljivost (Toury, 1995, 56–57). Preliminarne norme ('preliminary norms') se navezujejo na politiko izbiranja in prevajanja besedil. Po avtorjevo (1995, 58) obstajajo faktorji, ki določajo izbiro vrst besedil. Nazadnje so operacijske/izvedbene norme ('operational norms') odvisne od matričnih ('matricial norms') in besedilno jezikovnih norm ('textual-linguistic norms') (Toury, 1995, 92). Toury dodaja (1995, 60), da se te tri vrste norm v kontekstu narečij navezujejo na začetno normo, ki je nekje vmes. Prevajalec prevajalske strategije uporablja zato, da z njimi zmanjša vpliv odstopanj, ki so sama po sebi težko prevedljiva, na normo, in prevodnemu besedilu povrne prisotnost tujega. V nadaljevanju si bomo ogledali, s katerimi strategijami se je prevajalka proučevanega romana soočila s težavami, ki jih je pri prevajanju predstavljala prisotnost narečnih elementov.

Z vidika slovnice so bile najbolj razumljive oblike govorenega oziroma pogovornega jezika prevedene v francoščino (npr. *in pole ne vem, kje je/et après ça je sais pas; Bem/Eh ben*):

(2) Mu rečem, naj gre kupit kruh, in se ti zgubi in pole ne vem, kje je.

Je lui dis d'aller acheter le pain, et voilà pas qu'il se perd et après ça je sais pas où il est.

Po drugi strani so bile nekatere slovnične oblike, ki spominjajo na pogovorni jezik, prevedene v knjižno francoščino, npr. '*nimaste* (nimate), '*prideste* (pridete), '*h* (k), '*na dum* (domov)'.

- (3) Bem, Ivanka, če nimaste televizižona, lahko prideste h meni na dum.

Eh ben Ivanka, si vous n'avez pas de *televisione*, vous pouvez venir chez moi à la maison.

Prevajalka je v vprašalniku razložila, da so bila skladijska odstopanja v francoski različici obravnavana na bolj ali manj enak način: z izpustom negacije, z rabo različnih ravni jezika in z odstopanji pri besedišču.

Na področju besedišča je prevajalka povečini ohranila italijanizme (npr. *Piše na giornali!* – *C'est écrit dans le giornale !*), z izjemo besed 'merenda' in 'giro', ki sta bili prevedeni v 'casse-croûte' in 'tour':

- (4) Da je vzel merendo, da je vzel panin s pršutom in sirom in malo vina, da bo sit in da ne bo žejen.

Qu'il a pris un casse-croûte, qu'il a pris un panini avec du jambon et du fromage et un peu de vin, [...]

- (5) [...] da je pustil odprta vrata, če bo hotela naredit en giro, pravi.

[...] qu'il a laissé la porte ouverte, au cas où il voudrait faire un tour, dit-il.

Z uporabo izposojenk se v prevodu ohranijo jezikovne in kulturne posebnosti izvirnika. Po drugi strani so bile nekatere poslovenjene izposojenke (*frižider*) v prevodu prenesene v njihov normativni zapis (*frigidaire*) :

- (6) Potem vzame svinčnik, ki je na frižiderju.

Le stylo est toujours sur le frigidaire, et lui, il le prend.

Nekatere druge narečne prvine so bile prevedene v knjižno (*la soupe* za župo, *repasser* za speglati) ali pogovorno francoščino (*miam-miam* za *finčkena*):

- (7) Pravi, da bo treba povabiti ljudi na dom, da je skuhala župo.

Elle dit qu'il faudra inviter les gens à la maison, qu'elle a préparé une soupe.

- (8) Včasih reče: Uuu, kako je finčkena!

Parfois elle dit: ouaouh, que c'est miam-miam.

Ko enačice ni mogoče najdi, se z zamenjavo narečne besede za knjižno sicer izgubi nekaj izvirnosti in posebnosti narečja v izvirniku, vendar je to najbrž potrebno za dobro razumevanje besedila.

Včasih so uporabljene priredbe. S tem pristopom lahko ohranimo izvirnost narečja, obenem pa je prevedeno besedilo bralcem bolj razumljivo. V nadaljevanju si bomo ogledali poved, v kateri je bila beseda 'štrace', torej 'cunje' prevedena v 'chemises'. V drugi povedi se pojavi beseda 'šenk', ki označuje rojstnodnevno darilo. V francoščini je nadomeščena z besedo 'étrennes', ki označuje darila, navadno v obliki denarja, ki se jih prejme na prvi dan novega leta.

- (9) Spegla dve štraci in teče domov.

Elle repasse deux chemises et elle court à la maison.

(10)[...] in potem pravi, da bodo obiski popoldne, da bom dobila šenke in da pride tudi Ivan.

[...] puis elle dit que nous aurons des invités cet après-midi, que je recevrai des étrennes et qu'Ivan viendra aussi.

Svojo odločitev je prevajalka obrazložila: »Besedo 'étrennes' osebe, ki ne poznajo njenega točnega pomena, pogosto narobe uporabljajo, zato sem junakom romana namerno položila te besede v usta, da bi tako nekoliko poustvarila to odstopanje.«

Prevajalka se prav tako ni odločila uporabiti katerega od francoskih narečij, saj nobeno ne bi moglo odražati geografske pripadnosti izvirnika. Upravičeno je argumentirala, da »ima vsako narečje svoje mesto in zgodovino. Nemogoče jih je umestiti v drugi zgodovinski ali geografski kontekst. Si lahko predstavljate, da bi tržaški Slovenci začeli govoriti v alzaškem ali pikardskem narečju?«

5 Podomačevanje ali potujevanje?

Marko Sosič je napisal roman, v katerem je preko uporabe narečja naslikal like in njihovo zgodbo. Avtor prepleta knjižni jezik s pogovornim in primorskim narečjem. Ker je bila jezikovna sestava spremenjena, lahko predvidevamo, da bodo kontekst in liki v prevodu označeni.

Nekatere odločitve izvirajo iz tega, da je v francoščini težko poustvariti odstopanje, ki ga ustvarita izbira izraza v narečnem jeziku in neizrečeno, ki se v narečju skriva. Po eni strani izposojenke označujejo lokalni govor in zgodovino kraja dogajanja. Po drugi strani je nekatere narečne elemente mogoče prenesti po kriteriju ekvivalence, medtem ko je pri drugih potrebna nadomestitev oziroma adaptacija. Prevajalka je potrdila, da je bila med prevajanjem v stiku z avtorjem. Poudarila je tudi osebni vidik, in sicer da je bila v svojem otroštvu in mladosti izpostavljena »mnogim jezikom, narečjem in naglasom«. Dodala je: »Moja osebna izkušnja je najbrž vplivala na to, kako sem se s problematiko narečja soočila med prevajanjem romana *Balerina*, *Balerina*.«

Ker so zaradi neposrednega prevajanja v besedilu prisotne izposojenke (npr. 'dopobarba', ki se pojavi tako v izvirniku kot v prevodu), gre pri tem za postopek »potujitve«, kakor ga je poimenoval Venuti (1995). To nadalje potrjuje dejstvo, da se je skladnja približala izvirniku, prav tako pa so bile ohranjene nekatere jezikovne in kulturne posebnosti. Prevajalka se je torej odločila za izvorno usmerjeno strategijo. Slednja je nasprotna pristopu »podomačitve« v prevodu (Venuti, 1995), pri katerem so tuja besedila poenotena in prilagojena ciljnemu bralstvu (npr. *narediti en giro/faire un tour*).

Vseeno pa je vprašanje poslovenjenih izposojenk bolj zapleteno. Lahko se namreč vprašamo, ali zamenjava poslovenjene izposojenke za knjižno besedo (npr. *bicchierino*, pomanjševalnica za *bicchiere*, namesto *bičerin*) predstavlja izvorno ali ciljno usmerjeno strategijo?

(11)Oooola, za vročino pride zmeraj prav bičerin ...

Holà, pour la chaleur, un *bicchierino*, ça fait toujours du bien...

Tukaj je vredno omeniti kočljiv zgodovinski kontekst regije. Zapletena socialno-politična zgodovina med Slovenci in Italijani je namreč deloma odgovorna za vpliv italijanščine na primorsko narečno skupino. V preteklosti so bili deli Primorske pokrajine razdeljeni med Beneško republiko in Habsburško monarhijo. Območje okoli Gorice in Posočje sta bila ločena od Benečije in Furlanije vse do prve svetovne vojne, ko je Italija zasedla slovenska obmejna območja. V obdobju med svetovnima vojnama je v Italiji vladal fašistični režim, ki je zahteval enotnost države in ni priznaval manjšin. Oblast je postopoma izvajala prisilno italijanizacijo Primorske pokrajine, ki si jo je priključila po prvi svetovni vojni: raba slovenščine v javnosti je bila prepovedana in tudi v šoli se je ni smelo poučevati, prav tako pa je bilo prepovedano delovanje kulturnih društev ter izdajanje knjig in časopisov v slovenščini. Slovenska krajevna in lastna imena so zamenjale njihove italijanske različice (Skubic, 1997, 12–15). Slovenščina se je govorila skorajda izključno v cerkvah (Skubic, 1997, 27). Takšen zatirajoči režim je vladal več kot dve desetletji, vse do konca druge svetovne vojne. Z nastankom Jugoslavije se je situacija začela postopoma izboljševati. Vseeno je po novi vzpostavitvi meja skoraj 90.000 Slovencev ostalo v Italiji, kjer so znova oblikovali narodno manjšino (Skubic, 1997, 14). Leta 1961 je zakon o slovenskih šolah v Italiji končno ponovno uveljavil slovenščino kot jezik poučevanja v nekaterih šolah (Skubic, 1997, 19).

Ker zgodovinskega konteksta ni mogoče prezreti, se lahko vprašamo, ali je za prikaz primorskega narečja resnično smiselno uporabiti jezik naroda, pod diktaturo katerega so Primorci živeli? Poleg tega lahko nadomestitev poslovenjenih italijanizmov z italijanskimi besedami (npr. »Sur la piazza!« Za »Na placu!«) pri francoskih bralcih vzbudi zmotno predstavo, da liki v romanu govorijo v italijanščini. Pristop je blizu »podomačevanju«, a je deloma vseeno izvorno usmerjen. Danes Slovenci na Primorskem uporabljajo italijanizme na dnevni ravni. Tudi Marko Sosič jih je uporabil v romanu, je pa bil mnenja, da se je pri prevajanju iskanju ustreznice za primorsko narečje v ciljnem jeziku bolje izogniti (Primorske novice, 2014). Prevajalka svojo odločitev utemeljuje s tem, da so italijanske besede blizu francoskim in zato ne otežujejo branja, obenem pa omogočajo, da se ohrani vez z zgodovino in geografijo države in s tem tudi kulturni kontekst. Če bi se prevajanja lotila znova, meni, da bi tokrat dodala predgovor, ki bi omogočil, da so bralci seznanjeni z zgodovinskim kontekstom države med svetovnima vojnama.

6 Zaključek

Namen literarnega dela je tudi, da ga objavljenega lahko cenijo bralci, ki se preko njegovega prevoda seznani z neko kulturo. Prisotnost narečja literarnemu besedilu doda stilistično in poetično vrednost. Prav tako narečje razkriva nekatere vidike

sociokulturne situacije v določeni regiji ali državi. Naivno bi bilo misliti, da je v prevodu mogoče posnemati ali v celoti obdržati vse posebnosti in odstopanja nekega narečja. Prevajalci skušajo do najboljše mere obdržati učinek branja ali zmanjšati jezikovne in kulturne razlike. Četudi je narečje lahko prevedljivo, analiza prevajalskih strategij v romanu potrjuje, da so razlike in izgube neizogibne.

Eco (2006, 129) meni, da »se načeloma pojavljajo predvsem težave z delno izgubo, kar lahko poskusimo rešiti z nadomeščanjem«. V našem primeru je prevajalka narečne elemente poskusila ohraniti z uporabo izposojenk. Po drugi strani pa nadomeščanja in normalizacija deloma pomenijo vstavljanje v besedilo. Prirejena besedila je lažje brati. Zavedajoč se, da je bil namen narečja v romanu poustvariti lokalno barvo jezika in ohraniti vez z zgodovino in geografijo, se je prevajalka odločila osredotočiti na poetičnost jezika, da bi lahko tudi francoski bralci doživeli in cenili poetičnost besedila.

Prevajalka je mnenja, da bi sistematično prevajanje narečnih elementov lahko izpadlo prisiljeno ali izumetničeno, poudarila pa je še: »Moj največji izziv je bil frankofonskim bralcem približati dejstvo, da slovenska manjšina v Trstu ne govori knjižnega jezika, da se dogajanje odvija v Italiji in da je jezik prežet z italijanizmi.« Odstopanje od narečja se je torej odločila nadomestiti tako, da je prednost dala fluidnosti in poetičnosti besedila.

Za zaključek lahko potrdimo, da narečje geografsko in zgodovinsko zaznamuje besedilo. Glavne težave, ki se pojavljajo pri prevajanju, so diatopične variacije v obliki prisotnosti vsaj dveh jezikovnih kodov, ter prevajanje tujih izposojenk, predvsem italijanizmov in germanizmov, pa tudi poslovenjenih izposojenk. Če so upoštevane različne prevajalske strategije, ki jih zaznamuje prisotnost jezikovne raznolikosti, potem odmik od izvirnega besedila ni tako opazen. Prevajati je mogoče z ohranjanjem, zamenjavo ali prilagoditvijo narečnih oziroma pogovornih elementov, lahko pa se zatečemo tudi k normi. Prevajalka je želela besedilo čim bolj približati izvirniku, da bi tudi frankofonski bralci lahko doživeli enak užitek in podobne občutke pri branju. Glede na klasifikacijo Antonelle Capra (2014), se je odločila za berljiv prevod, ki je ljudem blizu in ni nerazumljiv.

Bibliografija

- Bandini, F., Introduzione a Luigi Meneghello, *Pomo pero*, Mondadori, Milano 1987, str. VI.
- Berezowski, L., *Dialect in Translation*, Wrocław 1997.
- Berman, A., *La Traduction et la lettre ou l'Auberge du lointain*, Paris 1999.
- Bernard, A., Boris Pahor ou l'originalité de la littérature slovène de Trieste, *Revue des études slaves* 74, 2–3, 2002, str. 547–562.
- Bunc, S., *Pregled slovnice slovenskega knjižnega jezika*, Ljubljana 1940.

- Capra, A., Traduire la langue vulgaire : difficultés, choix et modes dans la traduction française de la littérature plurilingue italienne, *La main de Thôt: théorie, enjeux et pratiques de la traduction* 2, 2014.
- Carpentier, G., Traduire la forme, traduire la fonction, Dans: *La traduction plurielle* (éd. Ballard, M.), Lille 1990, str.71–92.
- Delisle, J., *L'analyse du discours comme méthode de traduction : initiation à la traduction française de textes pragmatiques anglais : théorie et pratique*, Ottawa 1984.
- Eco, U., *Dire presque la même chose – Expériences de traduction*, Pariz 2006.
- Logar, T., *Dialektološke in jezikovno zgodovinske razprave*, Ljubljana 1996.
- Mavrič, T., *Les dialectismes de la région littorale slovène dans la traduction française du roman de Marko Sosič »Balerina, Balerina«*, mémoire de master, 2022.
- Mezeg, A., Grego, A. M., La villa sur le lac de Boris Pahor en italien et sa traduction indirecte en français : le cas des realia. *Acta neophilologica* 55, 1/2, 2022a, str. 305–321.
- Mezeg, A., Grego, A. M., Boris Pahor's prose in Italian and French: the case of The villa by the lake. *Annales: anali za istrske in mediteranske študije*, Series historia et sociologia 32, 1, 2022b, str. 39–52.
- Pahor, B., *Odisej ob jamboru*, Trst 1969.
- Schlamberger Brezar, M., Perko, G., Pognan, P., *Les bases morphologiques du slovène pour locuteurs francophones*, Ljubljana 2015.
- Skubic, M., *Romanske jezikovne prvine na zahodni slovenski jezikovni meji*, Ljubljana 1997.
- Toury, G., *Descriptive Translation Studies and Beyond*, Benjamins, Amsterdam, Philadelphia 1995.
- Venuti, L., *The Translator's Invisibility. A History of Translation*, London 1995.

Dialektizmi v romanu Marka Sosiča *Balerina*, *Balerina* in njihov francoski prevod

Ključne besede: narečje, Slovenija, Italija, literarno prevajanje

Roman Marka Sosiča *Balerina*, *balerina* je izšel leta 1997 in prejel več literarnih nagrad. S svojim osebnim slogom ter vključevanjem primorskih narečnih elementov v sicer knjižni jezik je avtor ustvaril poetično prozo, ki je ni lahko prevajati. V članku bomo izpostavili težave pri prirejanju oziroma prevajanju narečja v francoski jezik. Prav tako bomo analizirali odločitve in strategije, s katerimi je prevajalka skušala razrešiti težave, ki jih je prisotnost narečnih elementov v besedilu predstavljala pri prevajanju romana.

French Translation of Dialectics in the Novel *Balerina*, *Balerina* by Marko Sosič

Keywords: dialect, Slovenia, Italy, literary translation

The novel *Balerina Balerina* by Marko Sosič, published in 1997, has won several literary prizes. However, this Slovenian work resists translation because of the author's personal writing, but also because of the literary value of the Slovenian and Italian coastal dialect, which the author mixed with standard Slovenian, creating a special poetic prose. In this article we discuss the difficulties of translating or adapting this dialect into French, and then we analyse the translator's choices and the procedures used to solve the difficulties arising from the presence of dialect elements in the novel.

Les dialectismes dans *Balerina*, *Balerina* de Marko Sosič et leur traduction française

Mots-clés : dialecte, Slovénie, Italie, traduction littéraire

Le roman de Marko Sosič, *Balerina Balerina*, paru en 1997, a remporté plusieurs prix littéraires. Cette œuvre slovène résiste à la traduction du fait de l'écriture personnelle de l'auteur, mais aussi la valeur littéraire du dialecte du Littoral slovène et italien que l'écrivain a mêlé au slovène standard, créant ainsi une prose poétique particulière. Dans cet article, nous évoquerons la difficulté de traduire ou d'adapter ce dialecte en français, puis nous analyserons les choix du traducteur et les procédés adoptés pour résoudre les difficultés posées par la présence d'éléments dialectaux dans le roman.

O avtoricah

Sonia Vaupot je izredna profesorica na Oddelku za prevajalstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Raziskovalno se ukvarja s področji: prevodoslovje in prevajanje, besediloslovje, francoski strokovni jezik in terminologija. Je avtorica številnih člankov, dveh učbenikov o francoski družbi in kulturi ter znanstvene monografije s področja prevodoslovja.

E-naslov: sonia.vaupot@ff.uni-lj.si

Tessa Mavrič je magistrirala iz prevajanja v okviru skupne diplome med Filozofsko fakulteto v Ljubljani in pariško univerzo INALCO. Sodelovala je pri prevajalskih projektih v okviru študija ter Prevajalnici 2020, kjer so udeleženske_ci pod mentorstvom dr. Nadje Dobnik in dr. Mateje Seliškar Kenda prevedle_i delo Sylvana Tessona *Pod milim nebom*. Svojo prevajalsko pot želi posvetiti literarnemu prevajanju.

E-naslov: tessa.mavric23@gmail.com

About the authors

Sonia Vaupot is an Associate Professor in the Department of Translation Studies, Faculty of Arts, University of Ljubljana. Her research interests include translation studies, text linguistics, specialized French language, and terminology. She has published numerous articles, two textbooks on French society and culture and a monograph in the field of translation studies.

Email: sonia.vaupot@ff.uni-lj.si

Tessa Mavrič holds a joint master's degree in translation from the Faculty of Arts (Ljubljana) and INALCO (Paris). During her studies she took part in various translation projects as well as attended *Prevajalnica 2020*, a workshop in which young translators translated *Une vie à coucher dehors* by Sylvain Tesson under the guidance of Nadja Dobnik and Mateja Seliškar Kenda. In the future she aims to focus on literary translation.

Email: tessa.mavric23@gmail.com